

Noach in lockdown

In de serie 'Leven met getallen'

21 februari 2021

Voorgangers: Juut Meijer (overweging) en Hans Opschoor

Welkom

Lied: Hoe ver is de nacht (Huub Oosterhuis / Bernard Huijbers)

Inleiding

Goede morgen, beste en lieve mensen,

Hoe ver is de nacht? Hoe vaak zullen we dat gedacht hebben in de afgelopen tijd. Hoe lang duurt het nog? Ook u en jullie thuis, wees welkom, ook namens mij in deze dienst waarin ik voor mag gaan.

Vorig jaar in een podcast-viering en nu hier in de kerk en nog steeds met de nodige maatregelen. Het is niet anders, maar we hopen wel dat het een keer anders zal zijn.

De eerste viering in de veertigdagentijd zullen we vieren, die over vasten zou moeten gaan; vasten als mogelijkheid denk ik daar altijd bij van bezinning, om straks weer nieuw op te staan, zoals, hoe mooi de sneeuw ook was, nog maar een week geleden, je kunt je nauwelijks voorstellen, het ook fascinerend is te zien hoe de aarde als nieuw tevoorschijn komt deze dagen en het voorjaar zomaar weer in zicht is.

Terwijl de afgelopen diensten hier over getallen gingen, zoals ik heb gehoord, vandaag een viering waarmee we de klassieke quarantaine ingaan, 40 dagen voor Pasen. Geen 10, geen 365, maar het symbolische veertig dat lijkt te staan voor een tijd die nodig is ter voorbereiding om iets nieuws tot leven te laten komen. Zoals Mozes 40 dagen op de Sinai bleef, het voor farao gevluchte volk veertig jaar door de woestijn zwierf en Jezus, voor hij in de openbaarheid trad, 40 dagen in de woestijn zich bezon. Zo opende Noach, het verhaal van vandaag, na 40 dagen het venster van de ark.

Wie iets nieuws bereiken wil moet de pas eerst soms flink inhouden lijken de verhalen te zeggen. Iets nieuws, daar kom je niet zomaar aan. Bezint eer ge begint.

Sommigen zeggen, daar zijn geen 40 dagen voor nodig, maar wel 40 jaren, een mensenleven misschien wel. Dat maken we misschien wel niet meer mee.

Of kunnen wij toch iets nieuws beginnen?

Eerst nog maar eens wat nachtjes over slapen, de pas inhouden, afzien, geduld oefenen, vasten.

Je binenkamer in, misschien toch maar even, daarover gaat het vandaag; én over de vraag hoe dan weer naar buiten te gaan. Alles straks weer op dezelfde voet, het oude normaal, of toch iets anders?

Gebed

Hoor ons, Jij Levende,

jij met of zonder hoofdletter,

jij groot of wellicht wel piepkleine

maker van alle nieuw begin,

jij die ons vooruit blaast,

doe het opnieuw,

uit chaos naar mensenland,

opdat we terugkeren naar hoe het bedoeld is,

opdat we op adem komen., jouw levensadem,

tot waar het goed is, tot waar het goed toeven is,

wereldwijd, avond en morgen, ruimte en licht.

Lied: Hoor mij – psalm 4 vrij (Huub Oosterhuis / Antoine Oomen)

Lezing: Enkele fragmenten uit het zondvloedverhaal (uit Genesis 7 en 8)

De vloed overstroomde de aarde 40 dagen lang. Het water steeg, en de ark werd opgetild, zodat hij van de aarde los kwam. Het water op de aarde steeg hoger en hoger, zelfs de hoogste bergen kwamen onder water te staan. Alles wat op aarde leefde kwam om., vogels, vee, wilde dieren, en ook alle mensen. Alles wat op het land leefde en ademde vond de dood. Alleen Noach bleef over met alles wat bij hem in de ark was.

(...) Toen dacht God weer aan Noach en aan alle wilde dieren en het vee bij hem in de ark. Op zijn bevel begon er een wind over de aarde te waaien, waardoor het water afnam. De bronnen van de oervloed en de sluizen van de hemel werden gesloten zodat het ophield met regenen. Geleidelijk vloeide het water weg en na 150 dagen begon het te zakken.

Op de zeventiende dag van de zevende maand liep de ark vast op de berg Ararat. Het water zakte voortdurend verder en op de eerste dag van de tiende maand werden de toppen van de bergen zichtbaar en na verloop van 40 dagen deed Noach het venster dat hij in de ark had aangebracht open en liet een raaf los. Deze bleef heen en weer vliegen tot de aarde droog was.

Toen liet Noach een duif uitvliegen om te zien of het water misschien verder was gedaald. Maar de duif kon nergens een plek vinden om neer te strijken en ook hij kwam weer terug in de ark, want overal op aarde was nog water.

Noach wachtte nog zeven dagen en liet daarna de duif opnieuw los. Tegen de avond kwam ze terug bij hem met een jong olijfblad in haar snavel. Toen wist Noach dat het water op aarde verder was gedaald.

Weer wachtte hij zeven dagen, liet de duif opnieuw los en toen kwam ze niet meer bij Noach terug.

En God zei tegen Noach: "Ga de ark uit samen met je vrouw, je zonen en de vrouwen van je zonen."

Ook alle dieren gingen de ark uit, soort bij soort, alle vogels en alles wat op aarde rondkruipt.

En Noach bouwde een altaar voor de Levende.

Lied: Lied van doem en genade (Huub Oosterhuis / Antoine Oomen)

Lezing uit 'De Larf' (Midas Dekkers) – over de verpopping voor het echte leven begint.

Wie de puberkamer bouwt, de ouders of het kind, is onduidelijk. Ouders leveren de ruimte en het geld, maar voor de inrichting van een puberkamer moet je over een aangeboren wansmaak beschikken, waar geen kind of volwassene aan kan tippen. Dat is ook de bedoeling. Met verf in kleuren die de winkel verder aan niemand kan slijten schildert een puber zijn kindertijd weg, maar wat ervoor in de plaats moet komen is nog onduidelijk. Als een kamer een afspiegeling is van wat zich in het hoofd van de bewoner afspeelt, valt voor de geestesgesteldheid van pubers het ergste te vrezen. Hun kamer is geen hemel en hel, het is een voorgeborchte, een louteringsberg, een vagevuur.

Binnenin de puber is het een onhoorbare heksenketel. Weefsels worden aangebouwd, organen ingrijpend gerenoveerd, een heel nieuw orgaanstelsel staat in de steigers om straks de voortplanting te verzekeren. Op hun ronde door het lichaam moet het de cellen in het bloed duizelen als bezoekers in een warenhuis dat een nieuwe winkelformule invoert.

Het kolkt en woedt vanbinnen. Zelden was het woord koortsachtig zo van toepassing als hier. De kinderafdeling wordt gesloten, in de kelder werkt men met man en macht aan een sekshop. De hersenen worden in verband hiermee opnieuw geprogrammeerd.

Het hele lichaam is een operatiekamer, allerlei organen gaan tegelijkertijd onder het mes.

Intussen groeien de korte kinderbeentjes uit tot lange staken waar de puber zelf onhandig over struikelt. Hij heeft grotere schoenen nodig nog voor zijn broekspijpen te kort worden.

Dan kruipt de spurt omhoog naar de heupen en de borstkas.

Een puber weet niet wat hem – OF HAAR - overkomt.

Word je eindelijk groot, blij je onhandiger dan ooit. Je krijgt op je kop omdat je overal tegenop stoot, met de deuren slaat en stommelt op de trappen. Het is alsof je een volwassen lichaam moet bewegen met de spieren van een kind.

De organen groeien, zeker, maar zelden in de maat.

Lied: Blijf niet staren (Huub Oosterhuis / Antoine Oomen)

Overweging: Noach in lockdown

- of: 'Uit je bubbel komen'

We raken in onze bubbels in de huidige tijd. Je hoort erover en ik begin het steeds meer te herkennen. Bij anderen en mezelf. Een nieuw soort verzuiling - niet meer de katholieken bij katholieken en gereformeerden bij gereformeerden – maar een die als we niet uitkijken ons allemaal treft. En het is opletten geblazen. Want voor je het weet sta je niet echt meer in contact, maar denk je alleen nog als je eigen mensen. Een keer heb je bitcoin ingevuld en voortaan krijg je alle informatie over bitcoins voorgeschoteld op je pc. Een keer Andalusie als je vakantiebestemming en de hotels stromen binnen. Het raakt ons allemaal wel een beetje en dan maar hopen dat we niet eindigen in een wereld van zichzelf bevestigende mechanismen. Van complot denken tot ideologie waar je gedachten onzichtbaar maar weldegelijk worden gestuurd zonder te worden tegengesproken. Wie gelooft, zeg ik altijd, moet zich ook afvragen wat je niet gelooft of geloven wilt. Zo is het met de kerk en ook op straat.

Toen ik zag dat ik gevraagd werd het over vasten te hebben, aarzelde ik even. Vasten in coronatijd. Hebben we ons niet genoeg beperkt en ingehouden? met mij alles okee appte deze week een goede bekende. Snak wel naar weer vrij zijn: kerk en kroeg, vakantie, winkels. De Hema zelfs. En het eerste dat mijn kinderen te binnen schiet is eindelijk met wat meer vrienden bij elkaar zijn.

Dan dat verhaal van Noach. 40 dagen deed hij erover het venster weer te openen. Een schip met wat mensen, een quarantaine van hoop. Die ark die voor een poos opgetild wordt van de aarde. Waar de wereld vol water loopt tot er geen grond meer is te bekennen. Binnen: een handjevol mensen, net genoeg om wat nageslacht voor te brengen en om ook de verdere natuur te betrekken: van alle dieren twee.

Het moet daar wel een beetje geleken hebben op het verhaal van Midas dekkers. Dat ik mijn zoon liet lezen. Die niet de makkelijkste puberteit had en zich toen ook wel eens afvroeg waar het op uit zou lopen.

Ik dacht aan die mensen die zich terug hadden getrokken in die ark. Flink in het schip geraakt, maar wel samen.

En intussen vraag je je af: is daarbinnen soms ook iets aan het broeien geweest. Hersenpannen opgekookt, organen en ledematen die alle kanten uitgroeien als was je zelf een giraffe: dit al veel te groot, dat nog veel te klein, gevoelens van evenveel troosteloosheid, schaamte en wanhoop stel ik me voor, als van ontluikende liefde, waar je liefst maar je capuchon bij over je hoofd trekt en intussen het toch maar laat gebeuren: broeien en je zo gewild of ongewild voorbereiden op het leven dat voor je ligt, waar je van je kindertijd straks hopelijk nog iets bewaart, want die moet je nooit helemaal kwijtraken, maar waar je ook als een ander wezen uit hoopt te komen. De eerste onbevangenheid voorbij, de ratio in opmars, seks, liefde, voortplanting, maar ook verantwoordelijkheid, ambitie en kracht om iets nieuws te gaan doen. En volgens Midas Dekkers gaat dat in het hele dierenrijk zo. Ze trekken zich terug in de bosjes of in een cocon, ondergaan een totale metamorfose, waar alle verhoudingen uit hun verband worden gerukt, soms verloopt het in een ongeëvenaarde snelheid. Soms doen ze er jaren over voor er ook maar iets van te zien is. Ook bijbelschrijvers moeten zo iets in gedachte hebben gehad. Het was immers ook aan het begin van

de wereld allemaal nog maar half werk. Ze maakten er niet veel van. God kreeg zelfs spijt dat hij er ooit aan begonnen was en wilde helemaal opnieuw beginnen.

Allemaal dus in de cocon. En het is dit verhaal geweest dat bij uitstek het verhaal werd van overleven, troost en hoop. Dat precies als je denkt dat het allemaal mis gaat, er behoud mogelijk is. Noach betekent troost.

Ik moest denken aan Henri Nouwen die in zijn leven een lange weg aflegde en uiteindelijk thuiskwam. Zijn bekendste boek ging erover. Eindelijk thuis. Alsof hij was aangekomen op de plek waarnaar hij verlangde. Zijn boek beschrijft zijn geestelijke levensreis, een lange zoektocht naar God en naar de zin van het bestaan, en vooral naar zijn bestemming. Die bestemming was niet de dood, en ook niet de universiteit waar hij als hoogleraar werkte, maar uiteindelijk een plek waar mensen leven met een ontwikkelingsstoornis die de Ark heet. Hij gaat bij hen wonen in solidariteit. De hoogleraar wordt pastor. 'In de Ark', schrijft hij, 'heb ik de plek gevonden waar ik echt thuiskom. Niets in mij verlangt nog om weg te gaan(...), op allerlei manieren zijn deze mensen met hun beperkte gaven, voor mij degenen geworden die mij naar huis hebben geroepen. Die voor mij als geen ander juist in hun eenvoud de liefde van God openbaren'. Op zijn levensreis had Nouwen geleerd dat hij niet God moest zoeken maar zich door God moest laten vinden. Dat gebeurde hem in de Ark waar hij zich durfde overgeven aan anderen, en Gods liefde vond. Alsof hij in een bepaalde afzondering gevonden had waarom het ging. De opluchting met anderen samen te leven.

Het moet niet zomaar zijn, dat waar in onze wereld haast alle bijbelverhalen uit het zicht raken, juist die ark van Noach in elke peuterzaal te vinden is. Geen kind dat dat verhaal niet kent of ermee in de weer is geweest. Met dat spel van erin en er weer uit. Wachten tot het regenen gaat, wachten tot het water zakt, wachten tot er land in zicht is.

Wat voor heksenketel zal het daarbinnen geweest zijn vraag je je af? Zou het daar ook zo'n broeinest zijn geweest. Vol botsende emoties. Zou er in die ark ook een resetknop hebben gezeten om een en ander even opnieuw te programmeren? En te leren dat het economisch belang misschien toch niet alles is. En goede zorg wel en dat je dat dan ook wel wat beter zou kunnen waarderen. Dat de natuur toch wel belangrijk is wat je je misschien pas realiseert als alles onder water staat. Dat je smachten kunt naar een ander mens, als er ineens zoveel uit het oog verdwenen zijn. Naar echte contacten. Iets liefs doen.

Dat je tot een ander weten kunt komen waarop het aankomt. Verschillen en soorten van mens en plant en dier meer zou waarderen en willen beschermen, omdat je ineens alles mist wat er niet meer is. Niemand zou meer verdrinken in welke zee ook. Je zou zuiniger zijn aan de ene kant en vrijgeviger aan de andere. Je zou 10 x nadenken op wie je stemmen zou en ook 10 keer over wie je het land uit zou wensen.

Een mooi verhaal van die ark. Dat je daar anders uit zou kunnen komen dan je erin ging. Vleugels krijgen. Als Noach het raam opent, komt er een raaf uit, een duif.

En je zou je wensen dat iedereen die ooit in een bubbel gezeten had, wat natuurlijk ook wel een beetje eenzaam is, de deuren openzetten kon en opnieuw beginnen.

Een poosje je capuchon opzetten, een poosje je terugtrekken thuis op de bank, een poosje afzien van een feestje, van kerk misschien wel, van maar aan consumeren, een poosje in je bubbel blijven en dan als het ware opnieuw ontdekken wat pas leven is.

En dat er dan opnieuw land tevoorschijn komen zou.

Wat zal het worden: zou het gewoon als altijd weer verder gaan, niets veranderd en alles bleef precies zoals het altijd was geweest? Of zou er ook iets anders tevoorschijn komen uit die cocon op zee. Iemand die durft te dromen. Te kiezen, een andere weg in slaan.

Het is aan ons!

Lied: Uit staat en stand (Huub Oosterhuis / Antoine Oomen)

Vorbeden

Liefde waarin wij wonen, licht waaruit wij leven,
Wij steken onze handen uit op zoek naar gemeenschap, naar samenzijn.

Wij bidden voor mensen die lijden onder de eenzaamheid
in het isolement waartoe onze onbeholpen pogingen
om het coronavirus te bedwingen ons brengen.

Wij bidden daarbij vooral voor jongeren,
wier mogelijkheden om zich te ontplooien
en om het leven verder te verkennen
zo worden afgeknepen.

Wij voelen de bezorgdheid om,
en de angst voor,
steeds weer nieuw opduikende vormen van dat virus.
Soms blijken die zelfs om onze beschermingen heen te kruipen.
Wij bidden dat die drinkbekers ons voorbijgaan; ons allen voorbijgaan.
Dat wij daaraan doen wat wij kunnen.

Wij bidden voor hen die in eenzaamheid het leven laten.
Dat er liefde zij, ook waar mensen fysiek niet nabij kunnen of mogen zijn.

Wij bidden voor de ark die wij delen
met andere levensvormen en toekomstige generaties:
onze Aarde.

Dat wij die delen in zorgzaamheid en solidariteit,
en zo haar heelheid en duurzaamheid helpen bewaren.

Nu onlangs ook Paulus ons ontviel
bidden wij voor zijn nabestaanden
- dat zij getroost worden.

Wij herinneren ons in dankbaarheid
de warmte, de creativiteit en de humor van Paulus.

In stilte denken wij aan wat ons in ons persoonlijk leven verder bezighoudt, zorgen baart of tot
dankbaarheid leidt.

Liefde waarin wij wonen,
blijf zichtbaar voor ons allen,
blijf aanwezig – wees deel van ons bestaan.

Moge dat zo zijn.

Lied: Als God ons thuisbrengt – psalm 125 vrij (Huub Oosterhuis / Antoine Oomen)

Tafelvering – breken en delen

Lied: Vogel (Margryt Poortstra / Teresa Takken)

Zegen